

Hvilken betydning har rollemodeller for, om unge vælger at blive iværksætter?

SVAR: Rollemodeller, fx forældre, lokale iværksættere eller lærere, kan have stor betydning for, om unge vælger en karriere som iværksætter. Og jo bedre de unge kan identificere sig med en rollemodel, jo stærkere er påvirkningen. Det er derfor vigtigt, at de unge møder forskellige entreprenørielle rollemodeller, fordi det øger chancen for, at de møder den, der kan inspirere netop dem.

Mange studier viser, at forældres beskæftigelse påvirker deres børns valg af beskæftigelse; således vælger børnene hyppigere iværksættervejen, hvis deres forældre er selvstændigt beskæftigede. Sammenligner man betydningen af henholdsvis arv og miljø, har miljø en langt højere indflydelse. Forældre kan påvirke deres børns valg af karriere ved igennem børnenes opvækst at overføre egne værdier og præferencer for fx uafhængighed, uvished samt karakteregenskaber som risikotolerance og vedholdenhed.

Skole og nærmiljø spiller også en betydelig rolle. Faktisk har hovedparten af iværksættere ikke selvstændigt beskæftigede forældre, men er blevet påvirket af en høj forekomst af dygtige iværksættere i det område, hvor de er vokset op. Undervisere spiller også en stor rolle, idet de påvirker den unge i den periode af livet, hvor identiteten skabes, og hvor der foretages uddannelses- og karrierevalg.

Det gennemgående træk ved samtlige rollemodeller er, at deres indflydelse på eleven/den unge er størst, når der også er andre lighedspunkter såsom køn og nationalitet. I undervisningssammenhæng er det derfor vigtigt at anvende forskellige entreprenørielle rollemodeller, så elever med forskellige baggrunde får flere inspirationskilder og identifikationsmuligheder.

Der findes stadig meget få studier, som undersøger entreprenørielle rollemodellers indflydelse i undervisningen, men studier har vist, at autentiske og virkelige opgaver typisk er meget motiverende for elever og studerende at arbejde med. Det er derfor en nærliggende antagelse, at mødet med virkelige iværksættere også vil være en motivationsfaktor.

Er dine forældre iværksættere?

Et omfattende antal studier viser, at forældres beskæftigelse har stor indflydelse på unges valg af uddannelse og karriere. Mange studier viser således, at børn af selvstændigt beskæftigede forældre i meget højere grad vælger en karriere som selvstændig. Og at de allerede i en tidlig alder udviser meget højere ambitioner om at blive iværksætter samt større selvtilid i at udføre entreprenørielle opgaver.

Reference Scherer, Adams, Carley & Viebe, 1989, "Role model performance effects on development of entrepreneurial career preferences". Entrepreneurship Theory and Practice 13 (3), 53-71.

Forældres indflydelse

Forældre kan overføre både færdigheder, praktisk erhvervs erfaring og finansielle ressourcer til deres børn og på den måde bidrage til, at børnene vælger en iværksætterkarriere. Ifølge den sociale indlærings teori påvirkes børn i særlig grad af forældres karakteregenskaber, eksempelvis vedholdenhed, risikotolerance og præference for uafhængighed og uvished.

Reference Fairlie, R & Robb, A. 2007. "Families, human capital and small business: Evidence from the characteristics of business owners survey". Industrial and Labor Relations Review 60(2), 225-245. Georgellis, Y, Sessions, J.G. & Tsitsianis, N. 2005. "Windfalls, wealth, and the transition to self-employment". Small Business Economics 25 (5), 407-428.

Forældres præferencer og værdier er vigtige

Forældres præferencer og værdier kan overføres til og tillæres af børnene gennem både observation og gensidig påvirkning. Selvstændigt beskæftigede forældre påvirker således deres børn ved at agere som rollemodeller og ved at overføre præferencer for fx uafhængighed og uvished samt risikotolerance. Dette bekræftes af studier som viser, at en selvstændigt beskæftiget far har omtrent dobbelt så stor indflydelse på sin søn som på sin datter, og at en selvstændigt beskæftiget mor på samme måde har omtrent dobbelt så stor indflydelse på sin datter som på sin søn.

Reference Fairlie, R & Robb, A. 2007. "Families, human capital and small business: Evidence from the characteristics of business owners survey". Industrial and Labor Relations Review 60(2), 225-245. Georgellis, Y, Sessions, J.G. & Tsitsianis, N. 2005. "Windfalls, wealth, and the transition to self-employment". Small Business Economics 25 (5), 407-428.

Arv og miljø

Forældres indflydelse på deres børn kan forklares dels som arv (biologi), dels som miljø (opfostring). Studier viser, at det i højere grad er forældrenes sociale indflydelse på og opdragelse af børnene, der påvirker børnenes senere valg af karriere. Fx viste en undersøgelse med svenske adoptivfamilier, at adoptivforældrenes indflydelse på børnene var dobbelt så stor som de biologiske forældres.

Reference Scherer, Adams, Carley & Viebe, 1989, "Role model performance effects on development of entrepreneurial career preferences". Entrepreneurship Theory and Practice 13 (3), 53-71.

Karrierevalg

Forældre er dog langt fra det eneste, der påvirker karrierevalg; faktum er, at de fleste iværksættere ikke har forældre med selvstændig beskæftigelse. Studier viser fx, at unge, som vokser op i et område med stor iværksætteraktivitet, med større sandsynlighed selv bliver iværksættere. Dette bekræfter teorien om, at entreprenørielle færdigheder kan tillæres, og at denne tillæring sker igennem mødet med et frugtbart iværksættermiljø.

Reference Guiso, Pistaferri & Schivardi, 2015. "Learning Entrepreneurship From Other Entrepreneurs?" NBER Working Paper No. 21775.

Hollandsk undersøgelse har vist, at rollemodeller virker

En hollandsk undersøgelse har vist, at rollemodeller både påvirker ved at skabe opmærksomhed omkring iværksætteri og ved at motivere folk til at komme i gang, ved at give folk troen på at også de kan lykkes, give retningslinjer for entreprenøriel handling og ved at give støtte og gode råd. Det er typisk rollemodeller, som er tæt på, fx familie og kolleger, der inspirerer.

Reference Bosma, N., Hessels, J., Schutjens, V., van Praag, M. & Verheul, I. 2012. "Entrepreneurship and role models". Journal of Economic Psychology, 33(2), 410-424.

Undervisere er vigtige

Undervisere ses som vigtige, fordi de påvirker den unge i den periode af livet, hvor den unge typisk skaber sin identitet og foretager valg omkring uddannelse og karriere. Igen spiller underviserens køn en vigtig rolle.

Reference Bosma, N., Hessels, J., Schutjens, V., van Praag, M. & Verheul, I. 2012. "Entrepreneurship and role models". Journal of Economic Psychology, 33(2), 410-424.

Lighedspunkter inspirerer

Elever, der bliver iværksættere, er blevet mest inspireret af folk, der har flere lighedspunkter med dem selv, fx hvad angår køn og nationalitet. Dette peger mod vigtigheden af at have flere forskellige rollemodeller i undervisningen og dermed give elever med forskellige baggrunde muligheden for at identificere sig med og blive inspireret af forskellige rollemodeller.

Reference Bosma, N., Hessels, J., Schutjens, V., van Praag, M. & Verheul, I. 2012. "Entrepreneurship and role models". Journal of Economic Psychology, 33(2), 410-424.

Hvad virker bedst i Company Programme?

En analyse af entreprenørskabsforløbet Company Programme i en række lande viste, at forløbet havde størst effekt, når det blev undervist som enkeltstående fag/emner af undervisere, som inkluderede det lokale erhvervsliv i elevernes opgaver. Det havde mindst effekt, når det blev undervist af iværksættere, og hvor der i undervisningen var stort fokus på at lave forretningsplaner. Dette indikerer, at et samarbejde med erhvervslivet kan være motiverende for elever og studerende, fordi de dermed får mulighed for at arbejde med autentiske og virkelige opgaver. Samtidig viser det, at underviserne ikke kan erstattes af personer fra erhvervslivet, som ikke har den rette pædagogiske baggrund.

Reference Bosma, N., Hessels, J., Schutjens, V., van Praag, M. & Verheul, I. 2012. "Entrepreneurship and role models". Journal of Economic Psychology, 33(2), 410-424.